

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2024 оны... дугаар
сарын ... ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХУУЛЬ ЗҮЙН ТУСЛАЛЦААНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хууль зүйн туслалцааны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/6 дугаар зүйлийн 6.1.7 дахь хэсэг:

“6.1.7.хамгаалалтад байгаа гэрч, хохирогч;

6.1.8.төрөлжсөн асрамжийн газарт асруулагч ахмад настан, хүүхдийн тэтгэвэр, тэтгэмжтэй холбоотой хэрэг маргаан.”

2/6 дугаар зүйлийн 6.4, 6.5, 6.6 дахь хэсэг:

“6.4.Энэ хуульд заасан “Ахмад настан” гэж Ахмад настны эрхийн тухай хуулийн 3.1-д заасан хүнийг, “хөдөлмөрийн чадвараа бүрэн алдсан хүн” гэж Эмнэлэг, хөдөлмөрийн магадлах комиссын дүрэмд заасан хүнийг, “өрх толгойлсон эцэг, эх” гэж Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 3.2.8-д заасан хүнийг, “олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эх” гэж, Олон хүүхэдтэй эцэг, эхэд тэтгэмж олгох тухай хуулийн 6.4-т заасныг, “гадаадын иргэн” Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 5.1.1, “харьяалалгүй” хүн гэж 5.1.7-д заасныг тус тус ойлгоно.

6.5.Тухайн улстай байгуулсан олон улсын гэрээнд заасан бол төлбөрийн чадваргүй гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнд энэ хуулийн 6.1.5-д зааснаас бусад хууль зүйн туслалцааг түүний бичгээр гаргасан хүсэлтийг үндэслэн энэ хуульд заасан журмын дагуу үзүүлж болно.

6.6.Хууль зүйн туслалцааны байгууллага нь энэ хуульд зааснаас бусад мэдээ, мэдээлэл баримт шаардахыг хориглоно.”

3/7 дугаар зүйлийн 7.1.3 дахь заалт:

“7.1.3.Гадаадын иргэний бол тухайн улсын харьяалах дипломат төлөөлөгчийн газрын тодорхойлолт, харьяалалгүй хүний өөрийн хүсэлт.”

2 дугаар зүйл.Хууль зүйн туслалцааны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.3 дахь заалтын “төлбөрийн чадваргүй” гэсний өмнө “Эрүүгийн хэргийн” гэж, мөн зүйлийн 6.6 дахь хэсгийн туслалцаа үзүүлнэ.” гэсний дараа “Монгол Улс тухайн гадаадын

иргэний харьяалах улстай эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэх гэрээ байгуулсан бол уг гэрээнд заасан хүрээнд туслалцаа үзүүлнэ.” гэж, 7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь хэсгийн “улсын бүртгэлийн мэдээллийн сан” гэсний дараа “Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 4.1.7-д заасан нийгмийн даатгалын мэдээллийн сан” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Хууль зүйн туслалцааны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.8 дахь хэсгийн “төлбөрийн чадвартай болох нь” гэснийг “энэ хуульд заасан шаардлага хангаагүй нь” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Хууль зүйн туслалцааны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.2 дахь заалтын “төлбөрийн чадваргүй” гэснийг, 14 дүгээр зүйлийн 14.1.6 дахь заалтын “журам болон хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагаанд дагаж мөрдөх бусад дүрэм, “ гэснийг тус тус хассугай.

5 дугаар зүйл.Хууль зүйн туслалцааны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, 6 дугаар зүйлийн 6.7 дахь хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 10.12 дахь хэсэг, 14 дүгээр зүйлийн 14.1.5 дахь заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2024 оны ... сарын ... ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Хууль зүйн туслалцааны тухай хуульд
нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

Улсын Их Хурлаас 2022 оны 7 дугаар сарын 21-ний өдөр Төлбөрийн чадваргүй яллагдагчид хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх тухай хуулийн төслийн шинэчилсэн найруулга буюу Хууль зүйн туслалцааны тухай хуулийг Улсын Их Хурлаас баталж 2022 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөж байна.

Хууль зүйн туслалцааны тухай хуульд зааснаар улсын өмгөөллийн үйлчилгээг зөвхөн төлбөрийн чадваргүй яллагдагчаар хязгаарлахгүйгээр, доор дурдсан хүнд өмгөөллийн үйлчилгээ үнэ төлбөргүй үзүүлж байна:

- Эрүүгийн хуулийн Арван хоёрдугаар бүлэг /Хүний бэлгийн эрх чөлөө, халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг/, Арван дөрөвдүгээр бүлгийн 14.1 дүгээр зүйл /Ялгаварлан гадуурхах/, Арван зургадугаар бүлэг /Хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэг/-т заасан гэмт хэргийн 18 насанд хүрээгүй хохирогч, түүний эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч хүсэлт гаргасан, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд хүүхэд хамгаалах байгууллага, нийгмийн ажилтан, мөрдөгч, прокурор, шүүгч хүсэлт гаргасан;
- Эрүүгийн хуулийн 11.7 дугаар зүйл /Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэх/, 13.1 дүгээр зүйл /Хүн худалдаалах/-д заасан гэмт хэргийн хохирогч төлбөрийн чадваргүй, эсхүл хохирогч нь 18 насанд хүрээгүй бол түүний эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч хүсэлт гаргасан, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд хүүхэд хамгаалах байгууллага, нийгмийн ажилтан, мөрдөгч, прокурор, шүүгч хүсэлт гаргасан;
- төлбөрийн чадваргүй сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтан;
- хүүхдийн тэтгэлэг гаргуулах нэхэмжлэгч төлбөрийн чадваргүй бол;
- үл хөдлөх эд хөрөнгө, газар өмчлөх эрх нь зөрчигдсөн захиргааны хэргийн оролцогч төлбөрийн чадваргүй бол;
- Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 4.1.1-д заасан эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхэд.

Харин Гэмт хэргийн гэрч хүүхэд, Зөрчлийн тухай хуулийн 5.4 дүгээр зүйл /Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль зөрчих/, 6.20 дугаар зүйл /Хүүхдийн эрхийг зөрчих/-д заасан зөрчлийн улмаас эрх нь зөрчигдсөн хүүхэд, түүний эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийн хүсэлт, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд хүүхэд хамгаалах байгууллага, нийгмийн ажилтан, мөрдөгч, прокурор, шүүгчийн хүсэлтээр өмгөөллийн үйлчилгээ үнэ төлбөргүй үзүүлж болохоор заасан.

Мөн Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу хамгаалалтад байгаа гэрч, хохирогч болон хүүхдийн тэтгэлэг гаргуулах маргаанд нэхэмжлэгчээр, үл хөдлөх эд хөрөнгө, газар өмчлөх эрх нь зөрчигдсөн захиргааны маргаанд ахмад настан, хөдөлмөрийн чадвараа бүрэн алдсан хүн, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эх хууль зүйн туслалцаа авч болох зохицуулалт тус тус үйлчилж байна.

Хууль зүйн туслалцааны тухай хууль нь Монгол Улсын хууль, олон улсын гэрээнд заасан эрх, эрх чөлөө, хууль ёсны ашиг сонирхол нь зөрчигдсөн, хөндөгдсөн хүний хууль зүйн туслалцаа авах эрхийг хангах, төрөөс хууль зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй үзүүлэх хүрээ, тогтолцоо, зохион байгуулалт, эрх зүйн үндсийг тогтоох зорилготой боловч мөн хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэгт зааснаар "...хууль зүйн туслалцааг хуульд харшлахгүй арга, хэлбэрээр явуулах бөгөөд хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална." гэж хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үндсэн процедурын асуудлыг хуульчлалгүй журмаар, төлбөрийн чадваргүй гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн, ахмад настан, хөдөлмөрийн чадвараа бүрэн алдсан хүн, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эх хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх асуудлыг сайд нарын баталсан журмаар зохицуулж байна.

2023 оны 11 дүгээр сарын 29-ний өдрийн Засгийн газрын хуралдаанаас хуулиар тусгайлан эрх олгосон заалтад дүн шинжилгээ хийж, холбогдох хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулахыг сайд нарт даалгасан. Иймд хүний эрх, эрх чөлөөг хөндсөн, харилцаанд оролцогчийн эрх, үүргийг тогтоосон буюу процессын шинжтэй зохицуулалт агуулсан, журмаар зохицуулсан харилцааг тухайн хуульд тусган боловсруулах шаардлага бий болсон.

Ийнхүү хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх журам, мөн нийгмийн эмзэг бүлгийн хүмүүст үнэ төлбөргүй үзүүлэх хууль зүйн туслалцааны төрөл, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, ахмад настан, хөдөлмөрийн чадвараа бүрэн алдсан хүн, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эх хуульд заасан хэрэг, маргаанд хууль зүйн туслалцаа үзүүлэхтэй холбоотой журмаар зохицуулж байсан харилцааг хуулийн төсөлд тусгаж, холбогдох эрх олгосон заалтыг хүчингүй болгохоор хуулийн төсөл боловсрууллаа.

Түүнчлэн олон улсын хүний эрхийн гэрээ конвенцоор гэрч, хохирогчийг хамгаалах, ялангуяа гэрч, хохирогч хүүхдийг хамгаалах, хүн худалдаалах гэмт хэргийн хохирогчид хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх асуудлыг төрөөс баталгаажуулахыг байнга зөвлөсөөр ирсэн болно.

Иймд хамгаалалтад байгаа гэрч, хохирогчид хууль зүйн туслалцаа үзүүлж болох агуулгаар тусгасныг заавал үзүүлэхээр өөрчилж, мөн хүн худалдаалах гэмт хэргийн насанд хүрсэн хохирогч нь төлбөрийн чадваргүй тохиолдолд л туслалцаа үзүүлэхээр заасаныг энэ төрлийн гэмт хэргийн хохирогчийг заавал төлбөрийн чадваргүй байхыг шаардахгүй байхаар өөрчлөн хуулийн үйлчлэлд хамаарах этгээдийн хүрээ хязгаарыг өргөжүүлж хууль зүйн туслалцааны хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч боловсрууллаа.

ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН ЯАМ

